

Over hele en halve waarheden, over emet en sjeker.

Asjer bachar banoë mikol ha-amim wenatan lanoë torat emet. “Die ons heeft verkozen uit alle volkeren en die ons een ware Tora heeft gegeven”. Dit zijn woorden die we iedere dag zeggen en iedere keer in sjoel horen als er uit de Tora wordt voorgelezen. Deze woorden roepen ons op om waar, om echt te zijn.

Dat wordt deze week extra benadrukt in de parsja, in parsjat Misjpatim. De Tora zegt daar *midwar sjeker tirchak*, Houd je ver af van een leugen, door geen onschuldige te doden en dan volgt nog een opmerking *ki lo atsdik rasja* maar besef wel dat ik uiteindelijk zal laten zien wie wel en wie niet OK is.

Deze zin is een geweldige opsteker. De emet is absoluut. Emet is onze richtingaanwijzer. Maar besef ook dat er ver van ons vandaan iemand is die ervoor zorgt dat de ultieme boodschap van emet van waarheid duidelijk zal worden.

Na het lezen van het laatste nieuws uit Polen moest ik aan deze zin denken. Het gaat hier om de nieuwe wet die het strafbaar maakt om te spreken over Poolse vernietigingskampen. Dat de nazi's die kampen hebben geïnitieerd is duidelijk. Dat de meeste moordenaars Duitsers waren is ook duidelijk. Maar om je eigen verantwoordelijkheid te ontlopen is ongepast en ook heel beledigend. In het Engels zegt men *If you are sincere you have nothing to hide*. Als je eerlijk bent dan heb je niets te verbergen. Waarom moeten bepaalde uitingen strafbaar worden gesteld in de wet? Waarom zou je willen doen voorkomen alsof Auschwitz, Treblinka en Majdanek als het ware niet in Polen stonden?

Verleden jaar mei was ik met een groep mensen uit Nederland in Polen. Op de eerste dag reden we rond door Warschau. We brachten ook een bezoek aan de resten van wat eens de getto muur was. We hebben daar jizkor gezegd waarna we samen zongen. Op een gegeven moment klonk er rauw geschreeuw van uit een raam, op een steenworp afstand van de getto muur. Het was 2017, het leek 1917 of 1942. De rest van de reis verliep prima, maar dit moment staat me nog steeds helemaal bij.

Helaas past deze ontwikkeling in een patroon. We denken hierbij aan de Poolse wetgeving rond de sjechieta, de religieuze slacht. Maar we denken ook aan de manier waarop de Poolse rechtsstaat momenteel aan het wankelen wordt gebracht.

De letters van het woordje emet, waarheid zijn de eerste, de middelste en de laatste van het alef bet. De letters van het woordje sjeker echter, staan alle drie helemaal op het einde van het alef bet. Emet beslaat alles Een leugen plaatst de mens in een klein achteraf hoekje. De getallenwaarde van emet is 441 van sjeker is 600. Het verschil is 159 of terwijl de getallenwaarde van het Hebreeuwse woordje, יוּטְ wat klein betekent. Inderdaad het verschil is het klein maar het is o zo essentieel. Maar ook het plaatst iemand in een heel klein hokje. De treinen reden in 1942 vanuit Drente naar een ver land dat in een uithoek lag. Is dat nu ook weer zo?

Ki lo atsdik rasja. Eens zal de echte waarheid voor iedereen duidelijk worden.